

วิทยานิพนธ์เรื่อง ปลาตะเพียนโบราณ : ศิลปะและภูมิปัญญาชาวบ้านในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเกี่ยวกับความอยู่รอดในระบบการตลาดแบบเสรี มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาถึงภูมิหลังและความเป็นมาของปลาตะเพียนโบราณ (2) เพื่อศึกษาถึงการดำรงอยู่ในปัจจุบันของปลาตะเพียนโบราณ (3) เพื่อศึกษาถึงแนวโน้มในอนาคตของปลาตะเพียนโบราณ

โดยผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัยเฉพาะปลาตะเพียนโบราณหัตถกรรมพื้นบ้านของชาวบ้านในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและกำหนดกลุ่มตัวอย่าง เฉพาะชาวบ้านในชุมชนหัวแหลม ตำบลท่าवासกรี อำเภอพระนครศรีอยุธยาเท่านั้น ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research) โดยใช้เครื่องมือวิจัยดังนี้ การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง(Documentary Research) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม(Participatory action research) และการสัมภาษณ์บุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ(Key Informants Interviews) จากผลการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยและผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว พบว่า

1) ปลาตะเพียนโบราณมีที่มาจากแนวคิดและความเชื่อของคนในสมัยโบราณว่าคนในภาคใต้ใช้ใบต้นจากหรือใบมะพร้าวสดมาสานเป็นรูปปลาผูกไว้ที่ปลายเสาน้ำบ้านของตน ในทุกครั้งที่คนในครอบครัวออกไปหาปลาในทะเลเพื่อบอกกล่าวขอให้พระเจ้าคุ้มครองให้ปลอดภัยกลับมาบ้าน แนวความเชื่อในพื้นที่แถบภาคกลางที่เชื่อว่าการสานปลาที่เลียนแบบรูปร่างของปลาตะเพียนที่พบมากในกลุ่มแม่น้ำภาคกลางแสดงถึงความอุดมสมบูรณ์และเจริญรุ่งเรือง

นอกจากนี้ยังมีแนวความเชื่ออีกว่าการसानปลาแล้วนำมาแขวนไว้เหนือเปลนอนของเด็กๆจะทำให้เด็กเลี้ยงง่ายโตเร็วเหมือนปลาและการแขวนปลาसानยังช่วยป้องกันภูตผีไม่ให้มารบกวนเด็กๆ อีกด้วย

2) ชาวบ้านในชุมชนหัวแหลมที่ส่วนใหญ่เป็นมุสลิมสืบทอดงานฝีมือการทำปลาตะเพียนโบราณมาจากรุ่นพ่อแม่มาช้านานมากกว่า 200 ปีมาแล้ว เมื่อก่อนทำขึ้นเพื่อแขวนประดับบ้านเรือนให้สวยงาม ต่อมาผู้นิยมซื้อปลาตะเพียนโบราณไปแขวนในบ้านมากขึ้นจึงมีผู้ที่ทำอาชีพสานปลาตะเพียนโบราณจำหน่ายและมีการพัฒนารูปแบบลวดลายสีสันทันให้สวยงามขึ้นตามลำดับ ในปัจจุบันคนรุ่นใหม่ไม่นิยมทำปลาตะเพียนโบราณ

3) แนวโน้มในอนาคตจากผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ปรากฏว่า มีแนวโน้มว่าปัจจัยภายในทั้ง ผู้ผลิต วัตถุประสงค์ รายได้ แหล่งจำหน่ายและราคาจำหน่าย รวมถึงปัจจัยภายนอกทั้งผู้บริโภค สินค้าทดแทน ค่านิยมสมัยใหม่ นโยบายภาครัฐ และความเชื่อเกี่ยวกับปลาตะเพียนโบราณมีแนวโน้มที่จะส่งผลให้หัตถกรรมการสานปลาตะเพียนโบราณศิลปะและภูมิปัญญาของชาวบ้านในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาไม่สามารถดำรงอยู่ได้และอาจสูญหายไปจากสังคมไทยได้ในที่สุด

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1) ด้านผู้ผลิตปลาตะเพียนโบราณ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องต้องส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ตระหนักถึงคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ต้องอนุรักษ์ดูแลรักษาให้คงอยู่คู่สังคมต่อไป ส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมและเพิ่มรายได้ให้เพียงพอต่อการดำรงชีพ

2) ด้านวัตถุดิบที่ใช้ในการทำปลาตะเพียนโบราณ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ป่าไม้ต้องส่งเสริมให้มีการปลูกต้นลานทดแทนต้นลานตามธรรมชาติให้มากขึ้นและป้องกันการตัดทำลายต้นลานในธรรมชาติรวมถึงสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนคำนึงถึงคุณค่าทางธรรมชาติของต้นลานต่อไป

3) ด้านผลิตภัณฑ์ปลาตะเพียนโบราณ หน่วยงานด้านการส่งเสริมสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ต้องให้ความสำคัญกับการจัดทำนโยบายเกี่ยวกับสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน ที่มีอยู่เป็นจำนวนมากในแทบทุกพื้นที่ของประเทศไทย การส่งเสริมสินค้าชุมชนนอกจากเป็นการรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวบ้านทั่วไปแล้วยังเป็นการส่งเสริมอาชีพให้เกิดแก่ชุมชนประชาชนเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย

The purposes of the study are aimed at: (1) To study the background and the origin of Plathapienbailan; (2) To study the current survival of Plathapienbailan; (3) To study the future and the trend of Plathapienbailan.

I have only scoped on Plathapienbailan , a handicraft village in Hualam, Ayutthaya Province by using qualitative research with written documents, interviews, and participatory action research. A study has found as follows:

1) Plathapienbailan came from ideas and beliefs of people in ancient times that people in the south used toddy leaves or coconut leaves to weave in a fish shape, hanging in front of their homes every time when members of a family out to sea in order to pray for god's protection and return home safely. People in the middle part of Thailand believed that weaving Plathapienbailan which found in the central basin of river, indicating an abundant of food and prosperity. Moreover, it was believed that hanging Plathapienbailan above the cradle could protect children from evil.

2) People of Hualam community mostly Muslims have inherited Plathapienbailan for more than 200 years. At first, making for decoration. Later on, it becomes very popular, people buy Plathapienbailan to hang in the house. Later on, Plathapienbailan are produced for sale with so many colors. In recent days, seem to be Plathapienbailan ignored by a new generation.

3) An analyze the trend of shows that Plathapienbailan there are both internal and external factors of producers, materials, markets and price, Plathapienbailan cannot survive and will fade away in Thai society.

Recommendations

1. Platapienbailan Producers, government agencies have to encourage local people to recognize the value of local intellects. Promote ecotourism to public participation and increase revenues enough to make a living.
2. The materials used to make Platapienbailan, government agencies involved in forest conservation have to encourage replacement of Tonlan. Prevent Tonlan cutting include public awareness to respect the value of Tonlan.
3. The products, government agencies to promote OTOP need to focus on making policies of community products which are a lot in almost every region of Thailand. To support community products not only conserve local intellects but also give local people careers.